

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Sexto Modo termina[n]di procesum fidei in casu violenter suspecti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

si fuerit innotuit si irreprehensibilis vult agere
 f. p. m. i. n. o. s. a. c. r. o. s. a. n. c. t. e. R. o. m. a. n. i. s. & genera-
 l. i. s. I. n. n. i. s. t. r. i. t. i. o. n. i. s. r. i. t. u. m. s. e. q. u. a. t. u. r.

Forma abiurandi hæresim, quando delatus
 est suspectus vehementer.] *Palebra sunt istę for-
 mę quas Emericus prescribit, sed si per tempus
 fuerit legito illam, quam Concilium Constantien-
 se prescripsit Hieronymo de Praga sessio. 19. alte-
 ram, quam fecit Berengarius, habes apud Gratianũ
 in c. ego Berengarius. de consecr. dist. 2. quã retulit
 Emericus par. 2. q. 6. vbi ego aliam eiusdem Berē-
 garij retuli: aliam abiurandi formulam refert Ioan-
 nes Tarreteremata, lib. 4. de ecclesia. par. 2. c. 22. &
 aliam Alfonso Caslus lib. 1. c. vlt. de iusta hære-
 ticorum punitio. & Joannes Roias singulari, 1. &
 alij quas velut notas, & cuique obuias omittit. ex
 quibus quadam hereticis redeuntibus, quadam ve-
 hementer suspectis competunt.*

Quod incidetis in futurum in hæresim abiu-
 ratam, &c.] *Idem sentiendum est etiam si non re-
 piciat aut relabatur in hæresim abiuratum, sed in
 aliam speciem hæresis. c. accusatus. §. cum vero. de
 heret. lib. 6. quoniam hodie de recepta sancti officij
 consuetudine omnis hæresis abiuratur, vt dixi sup.
 parte 2. super quest. 40. circa finem.*

Secundum est, quod conferat indulgentiam
 quadraginta, vel viginti dierum, &c.] *De his in-
 dulgentijs conferendis omnibus, qui actus fidei in-
 terfuerunt, plenissimè disserit Emericus in hac 3.
 par. q. 127. cum aliquot sequentibus. vbi, & nos et
 multa adiungemus.*

Atendum autem, quod suspecti de hæ-
 resi, &c. non debent perpetuo immurari.] *Opti-
 me iura hoc loco per Emericum adducta probare
 videntur hanc suam sententiam, de quo dicam ple-
 nè infra super decimo modo processum fidei termi-
 nandi extatque singularis de hac re doctrina in Cõ-
 cilio Biterrensi, c. 23. & 24. quam asseram præci-
 to loco. interim videto Zanchinum tract. de hæres.
 c. 10. hoc vero Emerici documentum retulit, & se-
 cutus est Locatus in opere iudiciali verbo, suspicio.
 tra. 3. 1. vers. suspectus de heresi.*

Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus consi-
 gnandi, &c.] *Hoc ipsum documentum, quod & ve-
 rum est, & observandum, refert, & sequitur Cam-
 pegius apud Zanchinum c. 20. vers. portet crucem,
 & Repertorium Inquisitorum verbo, crux. §. quali-
 ter redeuntis, & de his crucibus extat insignis locus
 in concilio Tarraconensi relato apud Emericũ sup.
 p. 2. & in Concilio Tholosano c. 9. & in concilio Biter-
 rensi c. 26. de quo disserã plenè commentario sequenti
 vbi est proprius locus. interim videto Zanchinum
 tract. de heret. c. 20. & Repertoriũ Inquisitorũ ver-
 bo, crux, & verbo, penitentia. §. ite si quis publicè.*

*De sexto modo terminandi processum fi-
 dei in casu violenter suspecti.*

Sextus modus processum fidei finiendi, & ter-
 minandi est, quando delatus de hæretica pra-
 uitate processus meritis diligenter discussis, cum
 bono consilio in iure peritorum, reperitur suspe-

Actus de hæresi violenter, & hoc est quando dela-
 tus ipse non reperitur legimè deprehensus cõ-
 fessione propria, nec facti uideãtia, nec testium
 production legitima, sed tantum indicia non leuia
 solum, vel vehementia, sed fortissima, & violenta,
 quæ ipsum delatum reddunt merito suspectũ
 de hæresi violenter, propter quæ talis debet vñ
 spectus violenter de hæresi abiurare: Vtpote,
 propter aliquid, quod dixit, vel egit, vt quia susti-
 nuit excommunicationem per annum, vel plus
 in causa fidei. Qui enim sustinet excommunica-
 tionem per annum, vel plus; licet non in causa
 fidei, est suspectus leuiter de hæresi: quia hoc nõ
 caret scrupulo hæretica prauitatis. de pœnis ca.

B Grauem. Et si citatus responsurus de fide non
 compareret, sed renuit contumaciter comparere,
 propter quod excommunicatur; tunc fit suspec-
 ctus de hæresi vehementer: nam leuis suspicio
 transit in vehementem. Sed si sustinet illã ex-
 communicationem per annum animo pertinaci-
 tate fit suspectus de hæresi violenter, nam ve-
 hemens suspicio transit in violentam, cõtra quã
 non admittitur defensio; immo ex tunc talis est
 vt hæreticus condemnandus, quæ omnia prædi-
 cta patent per cap. Cum contumacia. & no. ibi-
 dem. de heret. lib. 6.

Circa istum talis practica est seruanda. Iste
 enim licet fortasse in re non sit hæreticus, vt po-
 te, quia non habet errorem in mente, nec de illo
 errore tenendo pertinaciam in voluntate: vt nõ
 arg. supra allegato: Nihilominus est vt hæreti-
 cus condemnandus propter prædictam suspicio-
 nem violentam, contra quam non est probatio
 admittenda. Hæreticus autem taliter condem-
 natur, quod si nolit resiliere, & hæresim abiurare,
 & satisfactionem congruam exhibere, traditur
 brachio seculari animaduersione debita punien-
 dus, iuxta c. Ad abolendam. §. presentis. Si autem
 velit, & cõsentiat cum effectu, abiurat hæresim,
 & carceri perpetuo mancipatur, iuxta c. Excom-
 municamus. 2. de heret.

D Pari forma ille, qui sic est suspectus de hæresi
 violenter, & est vt hæreticus iudicandus, si nolit
 resiliere, & ad gremium Ecclesie aduolare, nec
 hæresim abiurare, nec satisfactionem cõgruam
 ad arbitrium Episcopi, & Inquisitoris exhibere,
 traditur brachio seculari ultimo supplicio feri-
 dus. Si autem velit hæc facere, & cõsentiat cõ
 effectu, abiurabit, & sententialiter perpetuo car-
 ceri condemnabitur.

E Modus autem disponendi ad abiurationem ta-
 lis erit.

*Forma disponendi ad hæresim abiuran-
 dam eum, qui est suspectus de
 hæresi violenter.*

NAm, vt dictum est in quarta, & quinto mo-
 dis præcedentibus processum fidei termi-
 nandi; tunc Episcopus, & Inquisitor concordabũt de
 aliqua die Dominica, vel festina, in qua fiat abiu-
 ratio antedicta. Quo facto facien- intimari per
 omnes

174
 Practica cir-
 ca violenter
 suspectos ser-
 uanda.

Violenter su-
 spectus si re-
 nuct abiura-
 re, traditur
 brachio secu-
 lari.

omnes ecclesias illius ciuitatis, vel loci, in quo facta est abiuratio antedicta, suspendendo omnes sermones ciuitatis, vel loci pro die illa ad abiurationem huiusmodi assignata, & monebitur populus in ecclesijs antedictis, quod veniat ad sermonem Episcopi, vel Inquisitoris in causa fidei faciendum, & quod habebunt indulgentiam consuetam.

Prouideat etiam Inquisitor, quod interim faciat fieri unam vestem habentem duas pecias ante, & retro ad modum scapularis religiosorum, sine capucio tamen, in qua sint duae cruces de pano croceo, uno ante, & alia retro, longitudine trium palmorum, & latitudine duorum, facientque parari locum, seu sedem in alto in populi medio, ut stet abiurandus taliter, quod a populo videatur.

Adueniente autem die praefixa, & facto sermone per Episcopum, vel Inquisitorem, legentur culpe publice ipsius abiurandi per notarium, vel religiosum, vel clericum aliquem; propter quas abiurandus est suspectus habitus de haeresi violenter.

Quo facto dicetur sibi sic per Episcopum, vel Inquisitorem: Fili, ex his quae recitata sunt te commisisse, nos te habemus suspectum de haeresi violenter, propter quae de iure tu es ut haereticus condemnandus; Consideres ergo, & attendas quae dicam tibi: si tu vis ab huiusmodi haeresi, vel haeresibus sic resilire, quod velis eas hic nunc publice abiurare, & poenitentiam, quam tibi iniungemus patienter sustinere, Ecclesia, & Nos tanquam Vicarij Christi, recipiemus te ad misericordiam; sed iniungemus tibi poenitentiam, quam bene poteris tolerare, & absoluemus te a sententia excommunicationis, qua teneris inuolutus, & poteris saluus fieri, & habebis gloriam in futurum. Si autem nolueris abiurare, nec poenitentiam sustinere, statim trademus te brachio saeculari, & infirmul perdes animam, & corpus. Quid igitur vis, abiurare, & saluari; vel renuis abiurare, & damnaberis? Si dixerit, nolo abiurare, & in hoc steterit; tunc tradetur curiae saeculari per modum infra expressatum in decimo modo processum fidei terminandi. Si autem dixerit quod vult, ponetur liber Euangeliorum apertus coram eo, & abiurabit omnem haeresim per modum, qui sequitur.

Forma abiurandi omnem haeresim generaliter, ab eo qui est suspectus habitus de haeresi violenter.

176 **E**GO talis, de tali loco, talis diocesis, in iudicio personaliter constitutus coram vobis venerabilibus dominis N. Episcopo talis ciuitatis, & fratre N. Inquisitore haereticae prauitatis in terris talis domini, a sancta Sede Apostolica specialiter delegato, sacrosanctis Euangelij positus coram me, etque proprijs manibus corporaliter per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem catholicam, & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteor, credit, praedicat, atque docet; & consequenter abiuro, abnego, & reuoco omnem haeresim ex-

Suspectus violenter abiurat generaliter omnem haeresim.

A tollere se aduersus sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam, cuiuscumque secta fuerit, vel erroris. Item, iuro me credere corde, & profiteor ore, quod sic, & sic, explicetur articulus catholicus, contrarius illi haeresi, de qua ipse qui abiurat, est suspectus habitus violenter: ut verbi gratia, si est suspectus habitus de uirginitate Beatae Mariae Matris Domini Nostri Iesu Christi, dicit sic.

Item iuro, me credere corde, & profiteor ore, quod gloriosa Beata Maria Mater Domini Nostri Iesu Christi fuit toto tempore vitae suae semper uirgo, ante partum, & in partu, & post partum; & consequenter abnego, reuoco, & abiuro illam nefandissimam haeresim, quae falso, ac mendaciter asseuerat, quod mater Domini Nostri Iesu Christi aliquando non fuit uirgo, sed quod ante partum, in partu, vel post partum fuit corrupta, & amisit uirginitatem, de qua haeresi sum vobis dominis praedictis suspectus habitus violenter: Et si de pluribus haeresibus est suspectus habitus, non tantum de una, abiurabit quemlibet articulum singillatim per modum statim dictionum.

Item iuro, quod nunquam praedicta haeresi, seu haeresibus adhaesi, nec adhaereo de praesenti, nec credidi, nec credo; licet propter culpam meam, & his, quae male egi, vos me habeatis, & merito suspectum de huiusmodi haeresi, seu haeresibus, quod illi, seu illis crediderim corde firmo.

Item, iuro, & promitto, quod praedictam haeresim nunquam dogmatizabo, nec praedicabo, nec docebo: immo si unquam seuero aliquem, qui illa haeresi sit infectus, teneat seu doceat, vel aliam qualemcumque, quod vobis dominis Episcopo, & Inquisitori, seu alicui vestrum seu vestris Vicarijs, vel alteri eorum vel successoribus vestris, citius quam commodè potero, denuntiabo.

Item iuro, & promitto, quod talia, & talia, exprimitur illa, quae egi seu dixi, propter quae ex culpa mea habetis me suspectum de dicta haeresi violenter, deinceps nunquam faciam, vel dicam; nec quod fiant, operam dabo.

Item iuro, & promitto, quod omnem poenitentiam, quam mihi iniungere volueritis pro praedictis, pro viribus adimplebo, nec contrarium in aliquo: sic me Deus adiuuet, & ista Evangelia sacrosancta. Quod si contra abiurata vel iurata fecero in futurum, diabolo instigante (quod Deus auertat) penis de iure relapsis debitis, nunc pro tunc me obligo, & adstringo, quatenus illis feratis, cum legitime constiterit me contrafecisse.

E Sit cautus notarius, quod inferibat in actis, quod dicta abiuratio est facta per talem tantquam per habitum suspectum de haeresi violenter, & ut probaretur abiurans relapsus iudicaretur, & ut talis traderetur brachio saeculari.

Praedicta abiuratio fiat (ut dictum est alias) in vulgari, ut à vulgaribus capiatur, nisi fieret tantum coram personis ecclesiasticis, & ipse abiurans latinum intelligeret competenter, tunc enim posset fieri in latino. Si autem praedictus abiurans abiuraret in secreto, hoc est, in camera Episcopi, vel Inquisitoris, seu in palatio Episcopi, vel Capitulo canonicorum, vel Fratrum religiosorum, nihilominus

minus per modum prahabitum abiurabit.

177 Facta autem prædicta abiuratione, Inquisitor statim ibi publicè poterit abiuratum informare per hæc verba, vel similia in effectu: Charissime, tu hæreses, de quibus habebaris merito suspectus violenter, vt debuisti, in forma consueta Ecclesiæ abiurasti: & in hoc bene fecisti; cauteas tamen tibi quod non facias contra antedictam a te factam abiurationem, incidendo in aliquam hæresim qualemcunque generaliter, seu alias: nam scias de certo, quod (sicut te obligasti) sine vlla misericordia traderis brachio seculari, vltimo supplicio feriendus: quare consulo quod sis cautus.

Quibus sic actis, absoluat eum a sententia excommunicationis, de qua est suspectus habitus violenter, quod incidit in hæresibus supradictis vnde sicut hæreticus, cum redit, & abiurat, est a sententia excommunicationis absolendus: quia omnis hæreticus est excommunicatus, iuxta cap. Excommunicamus, 1. & 2. de hæret. & etiã iuxta c. Ad abolendam. in principio: Sic talis, de quo agitur, cum sit vt hæreticus condemnandus, vt dictum est prius, postquam abiuraucit, est ab excommunicationis sententia absolendus: absoluetur ergo per hunc modum.

Forma absoluedi ab excommunicatione.

178 **N**A M dicetur Psalmus; Deus misereatur nostri, vel alius; quo dicto addetur, Kyrie elei. Christe elei. Kyrie elei. Pater noster. Et ne nos inducas, &c. Saluum fac seruum tuum, &c. Dominus vobiscum, &c.

Oremus.

PRÆTENDE Domine famulo tuo dexteram caelestis auxiliij, vt te toto corde perquirat, & qua digne postulat, assequatur.

Oremus.

PRÆSTA quaesumus Domine huic famulo tuo dignum penitentia fructum, vt Ecclesiæ tuæ sanctæ, a cuius integritate fidei denauerat, delinquendo, dono tua gratia reformetur. Per Christum dominum nostrum. Amen. Et post addat sic: Ego auctoritate Apostolica, qua fungor in hac parte, absoluo te a sententia excommunicationis maioris, qua fueras innodatus, pro eo quia talia contra fidem commisisti, propter quæ habitus fuisti suspectus de hæresi violenter, & restituo te Sacramentis Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen.

Et si fuerat citatus responsurus de fide, & quia venerat contumaciter comparere, fuerat excommunicationis vinculo innodatus, in qua steterat per annum animo pertinaci, & propter hoc vt suspectus de hæresi violenter, & vt hæreticus condemnandus ab ista excommunicatione absoluetur in speciali, qua fuit sententia hominis, & non iuris, dicendo sic: Ego auctoritate Apostolica, qua fungor in hac parte, absoluo te a vinculo excommunicationis maioris, qua per me fueras innodatus, pro eo quia citatus legitime responsurus de fide, reuenter contumaciter comparere: & restituo te sacra

A mentis Ecclesiæ. In nomine Patris, &c.

Qua absolutione facta seretur sententia seu penitentia per modum tenoris sequentis.

Forma ferendi sententiam, siue iniungendi penitentiam ei, qui fuit habitus suspectus de hæresi violenter.

NOs N. Episcopus talis ciuitatis, & Frater N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis domini, a sancta sede Apostolica specialiter delegatus.

ATTENDENTES, quod tu talis de tali loco, talis diocesis, fuisti nobis delatus de talibus, & talibus, fidem sanctam tangentibus, exprimitur illa, & quod nos processimus ad informandum nos super illis, vt iustitia suadebat, & meritis processus diligenter examinatis, & omnibus actis, & actitatis in causa præsentis, inuenimus te talia, & talia commisisse, exprimitur illa: Ea propter, & nõ immerito de tali hæresi, exprimitur illa, te suspectum violenter habentes, fecimus te vt taliter suspectum omnem hæresim generaliter, publice abiurare, prout nobis mandant canonicae

sanctiones. † Sane cum secundum eadem canonica instituta omnis talis sit vt hæreticus condemnandus, & tu saniori consilio in hærendo, & ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ redeundo, abiuraueris, vt præmittitur omnem hæreticam prauitatem: propter quod absoluius te a sententia excommunicationis, qua vt obnoxius Dei Ecclesiæ astrictus merito tenebaris, si tamen de corde vero, & fide non ficta reuerfus es ad Ecclesiæ unitatem; idcirco deinceps inter penitentes computaberis, ad misericordiæ sinum te sacrosancta Ecclesia recipiente de præsentis. Verum quia indignum valde existit offensas diuinas † conuenientibus oculis impunitas pertransire, & iniurias hominum castigare: cum grauius sit diuinam quam humanam lædere maiestatem: & ne multa crimina incenituum existant alijs delinquendi, & vt tu efficiaris cautior in futurum, ac minus procliuus reddaris in posterum ad prædicta seu similia committenda, & vt in futuro sæculo leuius patiaris: Nos Episcopus, & Inquisitor præfati præhabito in & super his sano ac maturo consilio peritorum; sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, sacrosanctis Euangelij positus coram nobis; vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, te talem in nostra præsentia personaliter constitutum, hac die & hora tibi in antea assignatis, sententialiter per modum, qui sequitur condemnamus, seu potius penitentiamus.

D **E** **V**estis penitentialis. In primis quod statim induaris super omnes vestes, quas defers, veste liuida, ad modum scapularis monachi sine capucio facta, ante & retro habente cruce de panno croceo lōitudinis trium palmorum, & lautudinis duorum: quam vestē deferre habeas super omnes vestes alias p

Ii tantum

† c. Excommunicamus, 1. §. qui autē. & c. Cū contumacia. de hære. li. 6.

† c. Vergentis. de hæ. ct.

Vestis penitentialis.

¶ Al. exegerit tantum tempus, exprimat^r vnus anni vel duoru^m A vel plus vel minus prout culpa exiger^t deliquēis, & nihilominus, s^{ed} quod cum dicta veste, & crucibus stes in porta talis Ecclesia, tali & tanto tēpore, scilicet in quatuor festis principalibus gloriosae Virginis Mariae talis Ecclesia, vel talibus, & talibus festiuitatibus, in valuis talis, & talis Ecclesiarum: teque ad talem carcerem ad perpetuū, vel ad tale tempus sententialiter condemnamus. Pōnantur illa quae videbuntur magis ad honorem fidei expedire, attenta culpa maiori vel minori, seu contu-

¶ c. Vt cōmissi macia delinquentis, & sequatur: Retinentes^t noⁿ B his ex certa scientia & expressē, vt nobis concedunt canonica instituta: quatenus dictam pōnitentiā possimus miūgare, aggrauare, mutare, tollere in toto, & in parte, toties quoties nobis visum fuerit faciendum. Lata est hęc sententia, &c.

¶ Al. lecta. 180 Qua lata [†] mox executioni debita demandetur, & induatur veste prædicta crucis huiusmodi continente.

Monicio In- Quo factō poterit Inquisitor taliter monere **quisitorum.** sententiatum, & pōnitentiāt, & inducere ad pōnitentiā ne desperet; dicendo ei publice, quod si patienter sustinet, & apparent signa in eo pōnitentis hominis, quod Episcopus, & ipse sunt prompti dictam pōnitentiā mitigare, & facient cum effectu: indicendo etiam sibi, quod dictam pōnitentiā interim teneat, & obseruet, alias vt impēnitens puniretur.

Indulgentia. Concedat etiam indulgentiā quadraginta seu viginti dierum omnibus qui sermoni, & talibus actibus fidei interfuerunt. Indicat etiam publice, quod omnes, qui præstiterunt consiliū, auxiliū, vel fauorem, vel deferētes, testificantes, cōsiliantes, abiurationem vel sententiā perlegentes in causa præfenti, habuerunt tres annos de indulgentia ex parte domini nostri Papæ.

Moncat etiam populum, quod quicumque scit aliquem hæreticum, suspectum, vel diffamatum, & specialiter de tali, & tali hæresi, quæ magis pōtē tempore illo viger, debeat Inquisitori seu Episcopo intimare, & si [†] fecerit, concedat ei de indulgentia tres annos iuxta priuilegium, *Præ cunctis* ex parte domini nostri Papæ.

¶ Al. q. si fecerit, consequetur indulgentiam triuennorum.

COMMENT. XLIII.

Num. 173. **R**eseruit etiam hunc modum Tabiensis in summa verbo, Inquisitor. §. 17. Sprengerius in malleo maleficarum, 3. par. q. 2. §. 5. & Locatus in opere iudiciali in fine in formula sententiæ contra violentè suspectum de hæresi. Zanchinus tract. de hæresi. c. 41. Repetitorium Inquisitorum verbo, sententia. §. de formis sententiarum, & alij.

Cur ponatur In hoc vero sexto modo, si quis querat cur Eymericus ponat violentæ suspicionis gradum; respondebo, huic quæstioni ipsummet auctorem sat isfacere. nu. 174. vers. circa istum. quoniam tametsi inuisi- fitione, qui ea facta committit, quæ hic refert Eymericus, & illa, quæ enumerauimus supra in hac 3. parte super titu. de signis exterioribus, quibus diuersarum sectarum hæretici cognosci possunt, nime. 109. hæreticus existimetur; at re vera fieri potest; vt

nullum in mente habuerit errorem, & propterea si reuertitur voluerit, (dummodo non sit relapsus) recipitur ab Ecclesia.

Quoniam vero is ipse, qui ita reuertitur, si tione inuisi hereticus reputatur, hinc fit, vt Eymericus ne sit talem indui habitu pōnitentiā, qui in pōnitentiā solet iniungi hereticis redeuntibus: nā per omnia ex equat violentè suspectum cum hæretico, ob violentam illam suspicionem, quæ cum a iure sit approbata, non recipit directam probationem in contrarium.

¶ Jam quæcumque in hoc modo repetit de violentæ suspitione dum ait eam non recipere probationem in contrarium, aut similia, accipienda sunt & intelligēda, iuxta ea quæ adnotauimus supra par. 2. super q. 55. & 56. quæ nunc consilio omittimus ne eadem sepius inutiliter repetamus.

a Prouideat etiam Inquisitor, quod interim faciat fieri vnā vestem, &c. in qua sunt duæ crucēs. &c. Hęc vestis pōnitentiā, qua, qui reuertuntur ab hæresi, induuntur, antiquissimam originē habere videtur; neque valde obscurum eius cernitur in sacris litteris fundamentum: nam qui pro impietatibus olim penas luebant, ad implorandam diuinā misericordiam, & reddendum benivolū Deū, quæ offenderant, præter ceteras pōnitentiā, sacco quandoque induebantur: nam vt alia omittam. lib. 3. Regum ca. 2. 1. legimus. Achab postquam per nefas vineam Naboth possedisset, commissi sceleris pōnitentiā accutus, vestimenta scindens saccum posuit super carnem suam. Achab. de pen. dist. 3. facit text. in c. in capite Quadragesimæ. 50. dist. nam huiusmodi vestimentum valde accommodatum esse ad pōnitentiā agendam, ostendam paulo post super octauo modo processum terminandi.

In crimine vero hæresis vsurpatum esse, ac vestitum huic pōnitentiā habitum etiam protinus ab initio delegatæ inquisitionis contra hereticos, testatur primum Concilium Tarraconense relatū ab Eymericō supra par. 2. vbi tit. de formis pōnitentiæ rum. §. credētes. vbi. & portent duas crucēs. de hoc pōnitentiæ genere manifestè meminit, & beatus ipse Dominicus, quibusdam litteris, quas affert Camillus Campius apud Zanchinum c. 20.

Sed Concilium Tholosanū anno Dni MCCXXIX. aduersus hereticos celebratum, de his crucibus in veste pōnitentiā gestandis ita cauit: In detestationem quoque veteris erroris, duas crucēs portent de cetero altius præminentes, alterius coloris quā sint vestes eorum, vnā a dextris, & alterā a sinistris: nec propter crucēs excusetur aliquis, nisi habeat litteras sui Episcopi testimoniales de conciliatione ipsius. hactenus ibi.

E Sed quoniam dubitabatur, qua ratione eiusmodi crucēs, & cuius coloris essent consiciendæ, & gerendæ, paucis post annis Concilium Biterrense, cap. 26. (a quo hæc mihi videtur accepisse Eymericus) huiusmodi omnia huic spectantiæ præscripsit in hæc verba: In detestationem etiam erroris veteris portent in superiori veste duas crucēs coloris croci longitudinis duorum palmorum, & dimidij, latitudinisque [†] duorum, & in se trium digitorum habentes latitudinem: vnā anterius in pectore, & vnā

altam postetius inter spatulas. vestes in quibus cruces portauerint coloris crocei non habentes, superiori veste intellecta, supra quam in domo, vel extra alia non portetur.

Et si fuerint Vestiti haeretici, vel Dñati, portent crucem tertiam competentis quantitatis, seu coloris eiusdem in capucio, vel in velo.

Et si forte deierauerint, aut induxerint alios ad deierandum, portent in superiore parte duarum crucum (quas portare habent in pectore, & inter spatulas) brachium transuersale palmi vnus, vel circa.

Qui autem transfretare debebunt, portet crucem praedictas donec applicuerint vltra mare, & eas vterius non teneantur portare donec in litore transmarino nauem ad redeundum intrantes, eadem circa mare, & in mari, & in insulis eas perpetuo portent. haecenus ibi. Illustrissimus est plane locus, multumque in hac causa considerandus ex quo haec EymERICI doctrina lucem capiet, & auctoritatem, ne temere auctor haec sibi confinxisse videatur.

Illud est tamen obseruatione dignissimum, quod de his crucibus in his locis traditur: nam Concilium Tarraconense praecitato loco has cruces paulo aliter portandas iubet, dicens: Portent duas cruces perpetuo ante pectus. Concilium quoque Tholosanum idem videtur praescribere, dum ait has cruces gestas esse, vna a dextris, & alteram a sinistris. EymERICUS vero & Concilium Biterrense vna ante pectus, & alteram inter spatulas retro deferri iubent.

Sed hoc postea fuit introductum ea ratione (ve credo) vt poenitentes patientius, & manifestius omnium oculis obicerentur, siue aduersi, siue auersi essent.

Erant autem duae illae cruces, quae iure veteri ante pectus deferri inebantur ita dispositae in pectore vt vnaqueque sua papilla responderet, vt constat ex praecitatis beati Dominici litteris, in quibus ita scriptum extat. Religiosis vestibus induatur, tum in forma, tum etiam in colore, in quibus in directo vtriusque papillae singulae cruces paruulae sint affixae. haec ibi.

Harum quoque crucum sine huius habitus poenitentialis frequens mentio fit in instructionibus inquisitionis Hispaniae, veluti in instructione Abulensi anno Domini MCCCCXCVIII. c. 6. & in instructione Madriliana anno Domini MDLXI. c. 41. & c. 81.

Earundem crucum meminere etiam qui aduersus haereticos latas poenas tradunt. Zanchinus tract. de haeret. c. 20. num. 3. & ibi Campegius, & Repertorium Inquisitorum verbo crux. §. qualiter redeutes. & verbo poenitentia. §. item si quis publicè. & verbo, signum. §. nota, quod bonum esset. & Simancas, de catho. inst. tit. 47. nume. 9. 12. & seq. & Ioannes Roias in singularibus fidei, singula. 1. nume. 23. & seq. & alij.

Hoc palliametum Itali habitello vocant, Hispanorum autem quidam Samarreta, alij Santbenito appellant, quasi sacrum benedictum, propterea quod sit aptus ad agendam poenitentiam, per quam benedicimur, & saluamur.

A Haec cruces ad tempus perpetuum quandoque, quandoque vero ad praefinitum imponi solent, vt indicat EymERICUS paulo post in hoc eodem modo, nu. 179. super quarum depositione interdum etiam dispensatur, vt dicam in octauo modo processum fidei terminandi, quae omnino videas.

B Adueniente autem die praefixa, &c. legentur culpe publice ipsius abiurandi. *¶* Audini quandoque eos, qui dicerent, non expedire, vt in conspectu popularis multitudinis reorum delicta nominatim legantur, quia multi inde arripunt occasionem peccandi similia. sed horum inique sunt voces, nec villo pacto ferendae: actus quidem huiusmodi bonus est, qui non propterea fit malus, quod in malum finem scelerati eum conuertant.

¶ Ac salubriter has populorum fieri congregaciones ad audiendas sententias haereticorum, & eorum delicta, pulchre docet Ioannes And. in ca. vt comm. ff. de haeret. lib. 6. non procul ab initio in hac verba: Iste conuocationes fieri solent ad audiendas sententias, & poenas, quas Inquisitores infligunt, ad videndos aliquos cruciari, & expedit fidei talia publice fieri ad instructionem, ac etiam ad terrorem. haec ille.

¶ Hoc ipsum etiam fieri suadet iam olim Guido Fulcodius in consultationibus ad Inquisitores. q. 15. c. 20. in haec verba: Sed illud adicio, quod omnes errores suos singillatim profiteri, & abiurare publice faciatis: quia nihil magis in confusionem haeretice prauitatis redundat, & gloriam nominis Christiani, haec ille.

C Quo facto dicetur sibi sic per Episcopum, vel inquisitorem, &c. *¶* Iam monui supra super 5. modo processum terminandi. §. post dicetur sibi, non esse necessarium hoc EymERICI documentum: sed cum ita fieri decreuerit Inquisitor, aliter poterit re honorificentius expedire, vt ibi dixi. nunc addo propterea hoc non fore necessarium: quoniam priusquam ad tabulatum producatur reus, iam sunt omnia diligentissime adhibita remedia ad ipsum conuertendum, qui si verè conuersus fuerit, absque ista praemonitione abiurabit, & hac consuetudine nunc vrimur.

¶ Sin autem impoenitens extiterit, aut negatiuus, non modo antequam producatur, verum etiam et in ipso tabulato induendus est, ac sepius & instantissime commonendus, vt errores deponat & abiuret, idque fieri poterit hoc ordine: poenitentium, & conuersorum sententiae prius pronuntiabuntur, si tales affuerint, & ultimo loco impoenitentium, & negatiuorum, si qui fuerint: sed priusquam proferatur, coram omni populo admonebuntur huiusmodi haeretici, vt resipiscant, & tandem conuertantur, quoniam adhuc durat tempus misericordiae, quod si conuerti se velle dixerint, ad carcerem suam reducendi, & ad poenitentiam admitteudi: quod si in sua pertinacia, & impoenitentia perseverauerint, legenda est sententia, & tradendi sunt curiae seculari, ut igni in conspectu populi combusti, debitas impoenitentiae poenas luant.

¶ Simancas de catho. inst. tit. 60. num. 11. addens cum Lutheranis omnium pessimis haereticis aliter esse faciendum.

His adiungo, plurimum esse considerandum qualiter recipi debeant hi qui in tabulato, aut in Eccle-

Num. 175. Expedit in hoc crimine publice legi delinquentium culpas.

Num. 175. Non est necessarium publicè monere reum, an velit abiurare.

Impoenitentes saepe etiam publice monendi vt conuertantur.

Integretate videndum, qualiter recit

piantur, qui
conuertitur
postquam in
publicū sunt
producti.

Et postquam in publicam fidei actionē sunt produ-
cti conuertuntur, qui potius metu instantis mortis,
quam amore vere penitentię conuerti videntur;
quam ob rem cum negativis hoc raro fieri debere, et
non nisi cū exquisitissimis considerationibus admo-
nuit optimē instructio Madriliāna anno MDLXI.
c. 44. de quo dixi alibi plenius.

Nollem certē vnquam ab hoc sacro tribunalī mi-
sericordiam excludere; verumtamen vbi malitiam
perfidorum huiusmodi contemplor, auderem dicere
iustissimē fieri si locus misericordię solū pateret reis
donec ē in carceribus Inquisitorum educerentur, & po-
stea nullo modo audirentur, presertim cum tantum,
& tandiu laboratum sit in eorum conuersione: quia
tamen nondum damnationis sententiā est promul-
gata, ideo in hoc crimine vsque in id tempus locus
est penitentię, & propterea sententiā prior tutior
est, sed hoc altera fortassis iustior, spectata perfido-
rum iniquitate, & sera penitentiā.

Num. 176.

Immo si vnquam sciuero aliquē, qui illa hæ-
resi sit infectus, &c. vobis Episcopo, & Inquisito-
ri, &c. denuntiabo.] Hęc clausula omīssa est in su-
perioribus abiurationum formulis, quam fortassis
expediret in omni abiuratione adiungere, vt scilicet,
is qui abiurat, obliget se ad denuntiandos quoscuq;
sciuerit hereticos, aut de heresi suspectos, vel infa-
mātos, de qua obligatione alibi copiosē diximus.

Num. 179.

Ad misericordię sinum te sacrosancta Ecce-
lesia recipiens de presenti.] Ita Barcionensis im-
pressus. Bononiensis, & codex Cardinalis de Camba-
ra ita: Ad misericordię sinum sacrosancta Ecce-
lesia te recipiens de presenti. Sabellanus ita:

Ad misericordię sinum sacrosanctę Eccelesię, &
recipimus te de presenti.

Num. 179.

Et na multa crimina in centinū existant alijs
delinquendi.] Ita Barcionensis impressus. Bononiē-
sis, & codex Cardinalis de Cambara ita: Et ne im-
punita, &c. sed Sabellanus ita: Et ne impunita cri-
minum alijs incentiuū præbeat delinquendi.

Num. 179.

Et nihilominus quod cū dicta veste, & cruci
bus stes in porta talis Eccelesię, &c.] Desumptum
videtur ex Concilio Bituricensi, c. 26. vbi grauiores
penitentię imponuntur, nam cum præmississet peni-
tentes singulis dieb. Dominicis, & festiuis interesse
debere diuinis officijs, subdit: Et in Missa cuiuslibet
diei Dominicę, ac festiue, inter 4 pistolę, & Euā-
gelij, veste superiori, & velo, siue capucio deposi-
tis (nisi & in velo, seu capucio portentur cruce), sa-
cerdoti missam præsentē populo celebranti, cum
virginis in manu publice se præsentent: ibique da-
ta illis disciplina exponat sacerdos, quod propter
culpam labis hereticę penitentiam illam agunt.
hactenus ibi. Vt vel ex his intelligas antiquam in
coercendo crimine heresis seueritatem.

Hic vero penitentię ritus, quem hoc loco præscri-
bit Eymericus, antiquissimus videri potest. nā Ioan-
nes Climacus gradu quarto, de obediētijs differēs de
penitentiā iniuncta monachis colloquentibus dū ca-
teri orarent, quia contra deuotionis regulas eo loco,
& tempore deliquerant, ita scribit: Ad orationē ple-
rumque stantibus nobis, animaduertit pater san-
ctus (id est, qui ceteris præerat) quosdam iniuicem
colloquentes, quos ante fores Eccelesię stantens,

Insignis Ioan-
nis Scholasti-
ci locus.

A iussit vt per septem dies cunctis intrantibus, &
exentibus prostererentur, siue clerici, siue pre-
byteri fuissent, hęc ille.

h Retinentes nobis ex certa scientia, &c. qua-
tenus dictam possimus mitigare, aggravare, &c.]
Hęc clausula magnum tribuit Inquisitoribus priui-
legium, & valde utilis est, & vsu frequens in hoc
tribunalī, de qua dicam infra super octauo modo pro-
cessum fidei terminandi, & super q. 86. & alibi.

De septimo modo terminandi processum fidei per canonicam purgationem, & abiurationem.

Optimus modus processum fidei ter-
minandi, & terminandi est, quando de
latu de heretica prauitate, proces-
sus meritis diligenter discussis, cum
bono consilio peritorum in iure, re-
peritur suspectus de heresi, & etiam diffamatus,
& hoc est quando delatus ipse non reperitur legi-
time deprehensus, nec propria confessione, nec
facti euidentiā, nec testium legitima productione,
sed reperitur publice diffamatus, ac etiam re-
peruntur indicia contra eum, quę ipsum reddunt
suspectum aliis de heretica prauitate: vt pote,
quia habuit magnam familiaritatem cum here-
ticis, qualis fuit ille, de quo agitur in c. Inter solli-
citudines. de purg. cano. Et tali ratione infamie
est indicenda canonica purgatio, & ratione suspi-
cionis debet heresim abiurare, iuxta alleg. capit.
Inter sollicitudines.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis
enim sic publice de heresi diffamatus, & vltra in
famiam ex alijs indicijs suspectus habitus de he-
retica prauitate, in primis purgabit se publice per
hunc modum.

Forma disponendi ad purgationem ca-
nonicam, & abiurationem faciendam ab
eo, qui est diffamatus, & alias suspectus
de heretica prauitate.

NAM in dicto sermone generali per aliquos
dies ante, in omnibus Eccelesijs illius civita-
tis, seu loci, in quo purgatio, & abiuratio sunt hęc
dæ: & suspensis sermonibus omnibus pro illa die
assignanda, & adueniente die ad huiusmodi assi-
gnata, & ipso purgando, & abiurando in medio
populi in alta sede, & eleuata constituto, & facto
sermone de fide per Episcopum, vel Inquisito-
rem, vt dictum est supra in alijs modis proces-
sum fidei terminandi. His, inquam, præhabitis;
legentur culpę ipsius purgandi, & abiurandi per
notarium seu religiosum vel clericum: quibus le-
ctis, purgabit se diffamatus per hunc modum, qui
sequitur.

Forma